

Adolf Arenson - O mysteriu Kristově

Výsledky studia přednáškové činnosti Rudolfa Steinera: II.

(Přednáška konaná v Dornachu v odbočce při Goetheanu 26.listopadu 1930)

Milí přátelé,

Zjevení Rudolfa Steinera, jež pocházejí z jeho bádání v duchovních světech, jsou nejen nepomíjitelným darem, který Rudolf Steiner za mnoha obětí lidstvu přinesl, ale jsou zároveň vyzváním k lidstvu, aby tento dar v aktivnosti přijalo, aby vlastní prací učinilo jej majetkem duší, aby jej opět přineslo za oběť Božstvu. Neboť tento dar má tu oblažující vlastnost, že když jej přijímáme správným způsobem, činí nás společníky Bohů, spolupracovníky na vývoji velkého kosmu.

Lidstvo staví se dnes k tomuto daru Bohů skepticky, ba odmítavě, a jest jen nepatrný počet lidí, který se kolem duchovního badatele seskupil, aby se stal hodným toho, přijmouti jeho dílo, zprostředkovati je lidstvu. Těžká a zodpovědná je cesta těchto nemnoha lidí. Neboť vyžaduje nejen oddanosti, pravé pokory a skromnosti, ale vyžaduje na druhé straně kritické bdělosti, vážného zkoušení toho, co jest podáváno. Jak jinak můžeme to učiniti "majetkem svých duší", aby toto slovo nebylo pouhou frází? Dnešní duševní založení lidí vyžaduje nejen citového poznání pravdy, ale také jasného poznání myslitelského. Rudolf Steiner nejen že to ve svých přednáškách často vyjádřil, ale především nám to ukázal svým životem, neboť běh jeho života nám ukazuje, jak budoval na základě myšlení. Pro Vás všecy, milí přátelé, nepotřebuji to dále rozváděti, neboť dovedete hodnotit cenu filosofických spisů Rudolfa Steinera.

Ale jak se můžeme přesvědčiti o pravdě toho, co se nám podává z nadsmyslných světů, my, kterým nejsou ještě k dispozici schopnosti imaginace, inspirace, intuice? Snažil jsem se, milí přátelé, ukázati vám ve mnoha přednáškách, jak správným seskupením skutečností daných nám duchovním badatelem, nejen vynikne pravda těchto skutečností, ale jak vykvete něco nového, v zárodku skrytého, co Rudolf Steiner nehlásal, co jsme my sami přiměli k vypučení tím, že jsme duchovní skutečnosti správně seskupili.

Ovšem to, co rozumím slovem "správné seskupení", předpokládá, že jednotlivé skutečnosti, které Rudolf Steiner hlásá, nosili jsme ve své duši po dlouhý čas, často po léta, abychom se s nimi těsně spojili, abychom je na sebe nechali meditačně působiti, nežli se odvážíme k tomuto seskupení.

Také vzhledem ke dnešnímu tématu chtěl bych použití této pracovní metody, která, jak se mi zdá, při obtížnosti tohoto problému může nejspíše vésti k výsledkům.

Abychom našli cestu k porozumění zjevení Kristova v éterickém rouše, je nutno vyjít od mysteria Golgaty. A zde musíme třibiti pojmy, správně stavěti skutečnosti, abychom se hned zpočátku nedali falešným směrem.

Co se stalo po mysteriu Golgaty? Kde máme hledati Krista, když byl splnil svoje poslání na Golgatě?

Mezi našimi členy je všeobecně rozšířen asi tento názor, se kterým jsem se častěji setkal: Po zmrtvýchvstání, po sestoupení do říše mrtvých a po vstoupení na nebesa žije Kristus v nejvyšších duchovních světech, ze kterých nyní zase sestupuje dolů, ale nyní ne již až na fyzickou úroveň jako před 2000 lety, nýbrž jen až ke světu éterickému, ve kterém se lidstvu ukáže: nejprve několika málo lidem, ale potom během příštích 3000 let celému lidstvu.

To jest ovšem jenom docela zběžně načrtnuto - ale právě v těchto význačných rysech ukazuje se nejzřetelněji základní omyl. Jistě že bytost Kristova je ohromně vznešená, takže zasahuje až do nejvyšších světů, ale touto skutečností jsme bytost Kristovu nevyčerpali. Sestavme si poněkud, co o tom říká Rudolf Steiner.

Milí přátelé! Vzdor nesmírné božskosti bylo Kristu možno projevovati se po tři léta v lidském těle. Od oné doby neprojevuje se Kristus již ve fyzickém lidském těle, neboť předal fyzické tělo Zemi.(1) A to byl jeden z jeho spásných činů.

Víme, že předáme-li po smrti svoje fyzické tělo zemským živlům, není to pro Zem snad dějem lhostejným. Uvažme jenom, milí přátelé, že to, co zde Zemi vracíme, není totéž, co jsme od Země jako substance obdrželi, když se naše tělo budovalo v mateřské schráně. Během našeho života mezi narozením a smrtí sloužily tyto substance za nástroj duchovní bytosti, našemu Já. Země se neustále mění tím, že substance lidských těl, která se Zemi zase předávají, jsou po smrti jiné, než byly před narozením nebo před početím. Když to pochopíme, porozumíme snad také, co to znamená, že Kristus vrátil Zemi tělo, ve kterém tři roky bydlel a působil, neboť fyzické tělo, které mu Ježíš přenechal, bylo již vysoce vyvinutá bytost, přivedená ve dvaadvaceti židovských generacích k nejvyšší dokonalosti. A na tomto těle pracoval velký zasvěcenec Ježíš z Nazareta stále až do třicátého roku svého života, aby je činil stále Bohu podobnějším. A nyní zaujal toto tělo Kristus a vymýtil poslední stopy luciferského a ahrimanského působení, jež může vymýtit právě jenom Bůh.

Ale jak se zjevoval Kristus od oné doby, od mysteria Golgaty?

Právě tak, jako se Spasitel světa projevoval po tři léta v lidském těle, tak se projevuje od oné doby přímo jako andělská bytost, jako duchovní bytost, která stojí o stupeň výše nežli člověk. A zasvěcenci, kteří byli jasnovidní, nacházeli Jej od mysteria Golgaty ve světě hierarchie andělů.(2)

Ovšem že Kristus byl ve své inkarnaci ve schránkách Ježíše Nazaretského více než člověkem. A tak jest bytost Kristova více než andělem; ale jako měl Kristus za své

pouti na zemi svoji vnější podobu v Ježíši Kristu ve viditelném fyzickém člověku, tak jest od té doby jeho vnější podobou podoba andělské bytosti.(2)

To jest jedna ze skutečností, které musí vědět každý náš člen, neboť nevědění vede k tomu, že se vychází docela nesprávným směrem. Jak můžeme doufat, dosáhnouti porozumění zjevení Kristova v éterickém rouše, když již při prvním kroku uchylují se naše myšlenky od linie, vyznačené předem Rudolfem Steinerem. A víte, že každým krokem se rozdíl zvětšuje, když první krok je falešný. A jak takové věci zasahují do obrazů těch členů, kteří mají určitou jasnovidnost, to přímo odvádí od porozumění Kristu. K tomu chci Vám dát aktuální příklad.

Asi před půl rokem obdržel jsem dopis od jednoho jasnovidného člena, který mi sděloval něco ze svých "zážitků a poznatků posledních let", aby mi dokázal, že jsem se ohledně bodhisattvy dvacátého století zmýlil. Cituji doslova krátké místo z tohoto dopisu:

"V neděli 13.února 1927 v časných hodinách ranních počal sestup Kristův do éterického světa, s tím dnem počalo také působení bodhisattvovo. Inkorporace bodhisattvy stala se právě tři měsíce před touto velkou událostí, v sobotu 13.listopadu 1926 v dopoledních hodinách."

Nuže, milí přátelé, zde vidíte jasně, jak předpojatá mínění ovlivňují jasnovidnost. Kdyby dotyčný jasnovidný člen byl věděl, že Kristus začal od roku 1909 putovati étericky na naší zemi,(3) a dále, že od mysteria na Golgatě Kristus již dlel v éterickém světě jakožto andělská bytost(4) pak by toto vidění bylo probíhalo jinak; nemluvilo by o tom, že Kristus sestoupil do éterického světa v roce 1927, tedy o osmnáct let později.

Milí přátelé! Když uvádím takovýto případ, neděje se to opravdu proto, abych se takovým zřejmým omylům posmíval. Na to je moje stanovisko k věcem a lidem příliš vážné. Ale Rudolf Steiner řekl jednou, že je někdy přímo nutností říci pravdu, aby klam nezpůsobil příliš velkých škod.(5) A pravdou je, že imaginační svět je takřka "bez břehů", že člověk žije ve světě nejistoty, dokud nepronikne k inspiraci a intuici. Přečtěte si v cyklu desátém, "Evangelium Lukášovo", vývody Rudolfa Steinera o stupni imaginačního poznání. Kdyby slova Rudolfa Steinera byla brána vážně, byl by chráněn před takovými osudnými omyly jak jasnovidce, tak ti, kterým takové obrazy se sdělují jako skutečnosti.

Byly mně ovšem činěny také mnohé jiné námitky, ale žádná, kterou by si každý nemohl při trochu přemýšlení sám zodpovědět; neboť všechny prvky k tomu možno v mé přednášce najíti. Každému, kdo se na mě obrátil, dal jsem vždycky rád osobně zprávu. Ale dále nejdu, neboť konečně nemluvím přece k mimostojícím, milí přátelé. A členům, anthroposofům, nemělo by se myšlení přece jen docela uspořit, jak praví Rudolf Steiner.

Hledíme tedy na dvojí oběť Kristovu: jednou jeho život - po tři léta - ve fyzickém těle člověka, a potom jeho prodlévání ve světě, který leží bezprostředně nad naším zemským světem, jako bytost hierarchie, kterou označujeme jako hierarchii andělů.

Takové oběti, jejichž velikost můžeme jenom stěží pochopit, znamenají ale vývojový vzestup pro bytost, která je prožívá. Dnes má tedy Kristus možnost, zjevovati se sám bezprostředně člověku. Rozumějte mi dobře: bude stále více lidí, kteří dospějí k éterické jasnovidnosti **nikoli** okultním vývojem, ale čistě přirozeným vývojem.(6) A během příštích tří tisíc let budou lidé mít možnost - každý jednotlivě - prožívatí Krista. - Ale jaké byly děje, které předcházely tomuto novému stupni vývoje, které k němu vedly?

Rudolf Steiner líčí, jak od 16.století materialistické a agnostické cítění velké intenzity vniklo do nadsmyslných světů, a sice s lidskými dušemi, které procházely branou smrti. Představte si jen živě, co to znamená, že po staletí a docela zvláště ve století devatenáctém a v přítomné době vstupují po smrti do éterického světa nesčíslní lidé, kteří nemohou pojmouti jediné duchovní myšlenky, kteří nemají o duchu žádné představy, ba kteří se mu posmívají. Představte si takového Fritze Mauthnera, jenž v posledním svém díle, krátce před smrtí, se tím takřka chlubil, že od prvního svého spisu až k tomuto poslednímu (neboť to vyslovuje, že brzy zemře) zůstal věren svému smýšlení, t.j. přesvědčení, že "duchovno" žije jenom v lidské fantazii. Takové vyznání námi otřese. A pochopíme, když Rudolf Steiner praví, že nastalo tím zatemnění, jakési bezvědomí v těch světech, které leží bezprostředně nad naším světem fyzicko-zemským.

Ale co to mělo za následek?

Milí přátelé! Jako nemůže materialistický způsob myšlení, žijící především v naší oficiální dnešní vědě, nikdy pochopiti mysterium "života", tak nemohou duchovní bytosti pochopiti mysterium smrti. A Kristus sám musel bydleti v lidském fyzickém těle, aby poznal smrt.(7) Ale tím bylo navázáno ono hluboké pouto mezi lidstvem na Zemi a Kristem, které mělo za následek, že od té doby jest Kristus vázán k Zemi takovým způsobem,(8) že žije v duších lidí na Zemi a zakouší s nimi život na Zemi. Vidíte, jak ukřižování Kristovo se stalo spásou lidstva.

A tím, že celá temnota lidského vědomí byla mrtvými vnešena do nadsmyslných světů, utrpěl Kristus jaksi podruhé ukřižování v éterickém světě jakožto andělská bytost. Ale v nadsmyslných světech neexistuje smrt, nýbrž jenom zmenšení, pohasnutí vědomí. "A nastoupení bezvědomí v duchovních světech stane se vzkříšením vědomí Krista v duších lidí na Zemi mezi narozením a smrtí ve dvacátém století."(9)

Zase: co Rudolf Steiner označuje za duchovní ukřižování Krista, za opakování mysteria Golgaty, to se stalo spásou lidstva. Proto praví Rudolf Steiner: "Kvůli lidstvu stalo se to, co možno nazvati zničením vědomí ve světech, které leží bezprostředně nad naším zemským světem.(9)

Přede dvěma tisíci let zažilo lidstvo vzkříšení těla Kristem - a víme, že tím byl zachráněn "fantom", "duchovní tělo", jemuž byl vštípen Luciferem a Ahrimanem zárodek smrti. Dnes prožíváme - a lidstvo bude to v budoucnosti stále intenzivněji prožívatí - vzkříšení vědomí vlivem ukřižování Krista jakožto andělské bytosti.

Milí přátelé! Víím, že takovými slovy může nám vzejítí tušení nekonečně hlubokých světových tajemství, ale že současně vstupují před nás nové otázky záhad, jejichž rozluštění může nám přinéstí teprve trpělivá práce, vážné studium, poctivé meditační zahloubání. A východisko pro takovou práci můžeme snad vyjádřit následujícími slovy, která obsahují podstatu výroků Rudolfa Steinera: Zemské tělo Kristovo muselo být ukřižováno, zničeno, aby povstalo duchovní tělo ve své čistotě, fantom, od kterého budou v budoucnosti pocházeti fantomy všech lidí.

Andělské vědomí muselo býti ukřižováno, zničeno, aby v duších všech lidí na Zemi mohlo v budoucnosti povstati bezprostřední vědomí Krista. Rudolf Steiner vyslovuje to jednou takto: "Tak může Kristovo vědomí býti spojeno se zemským vědomím lidstva, počínaje dvacátým stoletím, neboť odumření Kristova vědomí ve sféře andělů v devatenáctém století znamená vzkříšení bezprostředního vědomí Krista, t.j. život Kristův bude počínaje dvacátým stoletím stále více v lidských duších pociťován jako přímý osobní zážitek."(9)

Vidíte, že za vším tím zvedá se zase v celé velikosti a tragice otázka Jidáše: Jak máme pochopiti, že musel býti spáchán nejproklatější zločin, aby lidstvu vzešla spása?

Milí přátelé! K pochopení tohoto strašlivého protikladu nestačí brátí za měřítko naše lidské city, neboť to, co se stalo v Palestýně a co se stalo ve sféře andělů, je kosmické dění, které pochopíme jenom, když běřeme v celé hloubce meditační větu Rudolfa Steinera, kterou jsem Vám již dřívě jednou citoval:

"Člověk je na světě ne kvůli sobě, ale aby uskutečňoval plán Božstva."

Svět pochopíme teprve, až nebudeme v pohodlných sentimentálních citech snítí o věčné blaženosti, o věčném míru v duchovních světech, ale až budeme vědětí, že dění v duchovních světech jest bojem: bojem Bohů proti Bohům - a že boj na Zemi jest jen zrcadlením tohoto boje Bohů na fyzické úrovni. Na tom záleží, abychom zaujali správné stanovisko k takovýmto božským dějům.

Připomínám vám dobu, kdy Rudolf Steiner poprvé k nám mluvil o vítězství Michaelově v roce 1879, o boji Michaelově s bytostmi lucifersko-ahrimanskými, který skončil tím, že Michael svrhl protivnické mocnosti do propasti. To bylo v letech 1908, 1909. A ti z našich přátel, kdo se tehdá tuto zprávu dozvěděli, vzpomenou si, jaké pocity štěstí tato slova Rudolfa Steinera v nás vyvolala. Věděli jsme, že doba temnoty skončila, Kaliyuga uplynula v roce 1899, Ahriman byl přemožen: nyní že musí nastati blažená doba, kdy lidstvo se zase obrátí k Duchu, kdy rok od roku budou více mizeti překážky, které se až dosud stavěly proti šíření duchovní vědy. - Tak jsme snili. A jaká byla skutečnost?

Ano, Michael **dobyl** vítězství, **svrhl** ahrimanské mocnosti pod své nohy, do propasti. Ale která je to propast? **Naše zemská sféra!** Ze světa, kde Michael vládne, svrhl ahrimanské bytosti na fyzickou úroveň. A nyní přistupuje k nám úloha, abychom to, čeho dobyl Michael v nadmyslných světech, učinili skutečností na fyzické úrovni. - Boj v duchovních světech, boj na fyzické úrovni - to je podstata tvoření. Neboť co

znamená tvoření, co znamená vývoj? Z nekonečné plnosti možností Božství učiniti **jednu** možnost skutečností. Proto s prvním hnutím tvůrčí vůle přistupuje k "blaženému klidu v trvání" - jak zní okultní výraz - , **pohyb**: z jednoty se stává dvojnost. Zákon polarity vstupuje v působnost, t.j. boj začíná. "Když ve vesmíru začíná jedná síla působiti, vzniká v tomtéž okamžiku síla jiná, která je protichůdná k první: dění světa probíhá za zákona polarity".

A dokonání tvorby znamená, že dvojnost se zase spojí v jednotu. To je kosmický zákon, který je základem každého vývoje, který vládne v každém vývoji, a který můžeme sledovati až do našeho zemského dění: víme, jak v kosmu Slunce a Země, které v polární době našeho zemského vývoje tvoří ještě jednotu, se odlučují, a víme, že v daleké budoucnosti se zase spojí v jednotu. A tak nás učí duchovní věda, že z dřívější jednotné podoby člověka vytvořila se podoba mužská a ženská, aby v pozdějším sjednocení shrnuly, co na obou stranách získaly na zkušenostech, na schopnostech. A tak víme dále, že **povznášení** se životem k Božstvu, které bylo v pradávných dobách lidstva samozřejmou jednotou, vyvíjelo se ve dvojnosti: v zemích Orientu nacházel zasvěcenec Božsko-duchovní Bytí sestupem do základů své duše, - v severních zemích, v germánských mystériích druidů a trottů bylo to vystoupení ze sebe, extatické splnutí se zjevy světa, co vedlo zasvěcence k Božstvu. A potom splynuly tyto dva způsoby zasvěcení v zasvěcení křesťanské, které - jak se Rudolf Steiner vyjadřuje - představuje vyšší jednotu extatického zasvěcení severu s mystickým pohřížením jihu.(10)

V takovéto úvaze můžeme pojmy dobra a zla povznést k tomu, čím jsou ve skutečnosti ve světovém dění: podpůrnými silami ve světovém vývoji, nutnými pomocníky v plnění našeho lidského poslání. A i když daleko se od sebe rozestupují - tak daleko, že naše lidské cítění a myšlení považuje onu mezeru za nepřeklenutelnou: vlada karmy, vnikající k nám zvenčí, ale v budoucnu stále více se utvářející z duší duchovně se vyvíjejících lidí, ta svádí sílu a protisílu dohromady - v člověku samém, jenž ve své dnešní podobě a duševním založení je utvořen z polarit, dospějí polarity k vyrovnání, když se člověku podaří uchopiti úplně podnět Kristův, učiniti pro celé lidstvo skutečnosti ideál lidského vývoje, který pro nás Kristus napřed prožil.

A zde vstupuje před nás oběť Kristova ještě z jedné strany. Kristus musel pro nás předem prožiti, oč musí usilovati každý jednotlivec jakožto o cíl vývoje lidstva. Neboť také zde vládne zákon, ukazující s železnou nutností cesty, které mohou vésti ke splnění poslání lidstva. Milí přátelé, musíme tyto zákony poznati. Hleďte, každá schopnost, kterou člověk má, připlýnula mu z duchovních světů: původně nedal člověk ničemu vzniknouti sám ze sebe. Jeho myšlení, jeho mravní cítění, které je mu dnes vlastní, bylo mu původně zprostředkováno z duchovních světů. A je zákon ve vývoji lidstva, že každá vlastnost, každá schopnost musí zde nejprve státi v plně obsažném smyslu v jedné osobnosti; potom vplývá zvolna - třeba po celá tisíciletí - do lidstva, takže všichni lidé mohou tento podnět přijmouti a ve vlastní práci onu schopnost vyvinouti.(11)

Můžeme si učiniti představu o vládě tohoto zákona, když vidíme, jak Aristoteles v daleké minulosti přinesl první schopnost logického myšlení, která se dnes stala

všeobecným majetkem lidí. Ale na druhé straně je schopnost myšlení vůbec dar Bohů, který teprve zvolna mohl do lidstva vplynouti. A tak i mravní smysl a soucit, láska - všechno to muselo býti do člověka nejprve vloženo.

A když se nyní ptáme: jak může jeden člověk přijíti k tomu, aby nějakou schopnost prožil předem v obsáhlém smyslu, aby ji prožil tak, že neposlouchá otrocky příkazů jiných, ale užívá jí z vlastního podnětu, sám ze sebe - pak přicházíme zase k tajemství působení bodhisattvů, které jsem se pokusil vám vyličiti z jiné strany ve své přednášce z 30.září 1930.

Bodhisattvové jsou prostředníci mezi duchovními bytostmi a lidmi. Jsou to učitelé lidstva a přijímají obsah svých nauk od Krista samého, na něhož bezprostředně pohlížejí, jehož bytost se do nich vlévá.(12)

Vidíte již z těchto málo slov, jak ohromnou výši vývoje zaujímají tyto bytosti. Kristus sám je vůdcem a řiditelem velké obce bodhisattvů. Jest jich dvanáct: šest z nich připravovalo lidstvo na Krista, ostatních šest má za úkol, přiváděti do lidstva to, co Kristem má do lidstva vplynouti.(13)

A až těchto dvanáct splní svoje poslání, bude vyčerpána doba zemského bytí.(14) A obsah zvěstování celého sboru bodhisattvů - to všechno jest nauka o Kristu.(15)

Ano všechno, co v duchovním vývoji na Zemi se představuje v počtu dvanácti, jest zemský symbol této nebeské duchovní skutečnosti, tohoto tajemství velké obce dvanácti bodhisattvů:(16) tak obec dvanácti v mystériích trottů, učedníci Kristovi, dvanáct rytířů krále Artuše. A ještě více: "Oni - bodhisattvové - vystupují až ke světu Prozřetelnosti, neboť jest jejich úkolem, řídit svět s Prozřetelností od věku k věku".(14) Ale splnění jejich poslání, t.j. tedy dáti lidem to, co jim je dáno Kristem - to vyžaduje, aby bodhisattvové sami se vtělovali v lidském těle, aby se intimním způsobem s lidskou bytostí spojili. Ale to se jim podaří vždycky jenom do určitého stupně, neboť stojí na tak nepopsatelně vysokém stupni, že mohou - zvláště na počátku svého působení - uchopiti jenom část této lidské bytosti. Proto praví Rudolf Steiner, že oni neopustí nikdy duchovní svět při takovéto inkorporaci: lidské tělo může jen částečně pojmuti bytost bodhisattvy.(17) Neboť tato bytost je jaksi příliš velká, než aby našla místo v lidském těle; jenom část sahá do zemských schrán, větší část zůstává ve vyšších světech.(18)

Ale tím, že se bodhisattva znovu a stále znovu přidružuje k lidskému tělu, že je naplňuje, pokud to připouští toto lidské tělo ve svém zemském složení, dospívá k tomu, že vylévá do člověka stále více ze svého božského daru. A tak nastává pro každého bodhisattvu okamžik, kdy docela naplní uchopeného člověka, kdy se sním sjednotí, kdy mu může předati všechno, co od Krista obdržel, co měl lidem zprostředkovati. Pak již nepotřebuje sestupovati na fyzickou úroveň, neboť jeho poslání je skončeno, pak postoupí z hodnosti bodhisattvy k hodnosti Buddha.

To bylo to, co se událo u historického Gautama Buddha. A jak se ona bytost, která po epochy působila jako bodhisattva, jeví jakožto **člověk**, také jako plný jednotlivý

člověk, kdy je do lidské přirozenosti pojato všecko, co dříve proudilo z nebeských výšin, ukázati na jednotlivém člověku, co dokáže bodhisattva, to znamená býti Buddhou. To ještě Buddha ukázal. Kdyby byl bodhisattva ustoupil dříve od svého poslání, pak by lidé nemohli již býti účastni toho dobrodiní, aby jim tyto schopnosti z výšin připlývaly.(19)

Vidíte, milí přátelé, tak můžeme pochopiti, jak skutečnosti, které se našemu všednímu myšlení objevují jako rozpory, stávají se jednotou ve vyšší harmonii. Jednou praví Rudolf Steiner: bodhisattva, který byl inspirátorem, ochráncem Ješu ben Pandiry(20), podruhé: bodhisattva, který byl vtělen v Ješu ben Pandirovi.(21) A pak zase: bodhisattvové jsou bytosti vtělené v lidském těle.(22)

V přednášce z 30.března 1930 jsem řekl, že to neobyčejně mate, že Rudolf Steiner užívá na různých místech vzájemně se odchylojící označení. Ale připojil jsem k tomu, že to není prostě "náhodou", když Rudolf Steiner něco takového činí. Z mých dnešních výkladů vidíte, že bodhisattva je opravdu inspirátorem, ochráncem onoho člověka, kterého uchopí, aby se s ním od inkarnace k inkarnaci stále těsněji spojoval, ale že bodhisattva je skutečně také bytost vtělená v lidském těle, jenže tato vtělení jsou od sebe stupněm rozdílná, neboť snahou těchto vtělení jest, uchopiti člověka nakonec docela, úplně jej produševniti, utvořiti s ním skutečně jednotu.

Čemu se musíme učit, milí přátelé, abychom takové rozpory poznali v jejich vyšší jednotě, to jest: vystoupiti z říše Duchů Formy do říše Duchů Pohybu, k hierarchii nejbližší vyšší. Tím ovšem nemíním "prožívati je viditelně v okultním vývoji", nýbrž: nezůstati v myšlenkách strnule v jedné sféře, jak to lidé činí ve většině případů, ale povznést se odhodlaně ke druhé, vyšší sféře. Můžeme se naučiti mnohému, když pozorně čteme první přednášku cyklu 33 ("Lidská a kosmická myšlenka"). Zde je toho ovšem použito na pojem trojúhelníku; ale najdete tam myšlenky a příklady, které mohou okřídliť naše myšlení. Musím se vždycky usmáti, když se někdo pokouší prokázati mi rozpory v mé přednášce z 30.března 1930. Ode mne nejsou tam žádné rozpory; já cituji vždycky jenom skutečnosti. Ale u Rudolfa Steinera možno najíti rozpory; a kdo listuje mým "Průvodcem přednáškovými cykly Rudolfa Steinera", najde často na jedné stránce - klidně vedle sebe - dvě docela si odporující skutečnosti. Jak tomu máme rozuměti?

Milí přátelé! V jednom roce před válkou mluvil Rudolf Steiner na valné hromadě o naší práci. Řekl, že od nynějška počítá s tím, že se mezi členy vytvořil citový odstín, který jemu, Rudolfu Steinerovi, umožní, dávatí stále hlubší poznatky z duchovního bádání. A potom naznačil tento citový odstín: Museli jsme tak vniknouti do duchovní vědy, aby on, Rudolf Steiner, neměl zapotřebí, každé jednotlivé sdělení nám stále znovu logicky odůvodňovati. Museli jsme vypěstovati v sobě takový cit pro pravdu, který nám dá s jistotou rozeznati pravdivé od nepravdivého.

Ano, tento citový odstín je skutečně něčím nutným pro chápání anthroposofie, neboť duchovní vědění znamená pro naše všední myšlení rozpor: rozpor živého naproti mrtvému. A u Rudolfa Steinera nacházejí se četné rozpory, neboť výsledky jeho bádání jsou čerpány ze živého zdroje. Ale měli bychom se chrániti toho,

pocít'ovat **jenom** rozpory; měli bychom se pokoušeti vystoupiti od myšlení strnulého k myšlení živému.

Když jsem se tedy pokusil, přiblížiti Vám poněkud podstatu bodhisattvů, tedy také pochopíte, že Kristův čin mohl vykonati právě jenom Kristus sám. V **jednom** lidském těle muselo býti napřed prožito, co jest posláním zemského vývoje. Měl býti životem ukázán člověk, který stojí před námi v mohutné imaginaci v duchovních světech jako cíl božských činů pokaždé, když mezi smrtí a novým narozením se připravujeme k novému zemskému životu. Ona ideální postava, která v sobě spojuje, co všechny duchovní hierarchie nechaly splynouti dohromady ze svých vysokých schopností, aby vyplnila smysl posláním Země. Od Saturnu, kde nejvyššími hierarchiemi byl položen zárodek k lidské podobě, potom slunečním a měsíčním vývojem až k vývoji zemskému, bylo to skutečně proudění všech činů Bohů dohromady, co se zde dalo. A všecko to, lidským myšlením nepojatelné, dospělo k určitému závěru, když Elohoové zvolali (jak se praví v Genesi): "Učiňme člověka". Tato lidská podoba, kterou stvořili v mohutné imaginaci, ta byla korunováním díla Bohů: ta byla tím novým, nikdy zde nebývalým, co oni připojili k dílu Bohů. Neboť éterické tělo, astrální tělo, Já - to všecko ve stvoření již bylo, to všecko bylo duchovním hierarchiím již vlastní, třebaže v nejrůznějších obměnách, ale lidská podoba: to byl nový výtvar, který nám zaručoval možnost svobody.

A tento ideál lidstva, tuto ideální podobu, která v lidské formě obsahuje působení všech hierarchií, tu prožiti na Zemi v reálnosti v jednom lidském těle a zjednati tím možnost, aby každá lidská duše mohla se k ní jednou povznést: to mohl vykonati jenom Kristus sám. Ale připravovatelé, jeho pomocníci byli a jsou bodhisattvové. Proto praví Rudolf Steiner: "Teprve poznáním podstaty bodhisattvů vystoupíme k poznání toho, co znamená pro lidstvo Kristus".(23)

Ale pro nás jedná se o to, abychom ve správném smýšlení, se správnými, pravdou naplněnými myšlenkami a city šli vstříc době, která bude míti pro vývoj lidstva tak základní význam jako událost v Palestině na počátku našeho letopočtu.(24)

A tu potřebujeme se jen obrátit k tomu, co Rudolf Steiner nám dával od počátku tohoto století jako nepomíjivý poklad moudrosti a lásky ve svých přednáškách. Tyto přednášky, které mluví k nám často tak lidsky a osobně, ty mohou nám býti bezpečným průvodcem, abychom nabyli správného smýšlení, aby tento významný čas našel také duše k vypůsobení se ve smyslu Kristově: aby nepřešel nepozorován, aby dokonce nebyl využit mocnostmi nepřátelskými k překážení díla Kristova. Neboť jistě, milí přátelé, když Rudolf Steiner praví, že tato doba svým významem nestojí za dobou, kdy Kristus sám putoval po Zemi, tedy není třeba dokazovati, že moci protikřesťanské zvednou se v mohutnosti a síle, jaké lidstvo dosud netušilo, nemohlo tušiti.

A tu jest nutno pevně a neochvějně státi na půdě toho, co nám bylo předáno duchovním badatelem z poznatků duchovních světů. Tu je především nutno, věrně a neochvějně státi při té bytosti, která nám podala zvěst o těchto světem otrásajících

kosmických tajemství, které vděčíme za to, že smíme vědomě spolupůsobit na splnění poslání, které není jen záležitostí lidí, které je také záležitostí Bohů.

Jedná se o to, věrně a neochvějně státi při Rudolfu Steinerovi a jeho díle.

Co jest jeho dílo? Jaký byl úkol, kvůli kterému Rudolf Steiner sestoupil k nám z duchovních světů, aby v životě plném nejtěžších obětí ukázal nám směr na cestě ke Kristu? Milí přátelé, poznejme jasně, jaká byla tato úloha - poznejme ji ne z mínění, ne z nálad, ale ze slov Rudolfa Steinera samého, která mají pouze jediný smysl, která vzdorují každému zkreslení, každému libovolnému výkladu, dokud v nás vládne ještě cit pro pravdu.

Tímto úkolem, který vedl Rudolfa Steinera ke spáse nás všech do našeho středu, jest: **zvěstování zjevení Krista v éterickém rouše!**

Doslovně to praví Rudolf Steiner, slovo za slovem. Přečtěte si to v desáté přednášce patnáctého cyklu. A kdo řekne, že Rudolf Steiner myslí tím někoho jiného nežli sebe sama, ten může také hned říci - aby všechno na hlavu postavil - že Rudolf Steiner myslil také někoho jiného než sebe sama, když praví na počátku této přednášky: "To jsme vykládali v posledních hodinách" a "potom charakterizovali jsme včera devět blahoslavenství z tohoto stanoviska". Ale i mimo to vyslovil Rudolf Steiner na jednotlivých místech jednoznačně, že "jest jeho úkolem, zvěstovati éterického Krista". A k jakému účelu vytvořil Rudolf Steiner anthroposofii? Aby zvěstoval éterického Krista. "je úkolem anthroposofie, zvěstovati Krista v éterickém rouše".(25)

Milí přátelé! Jestliže začneme vkládati jiný význam do vlastních slov Rudolfa Steinera, pak žádné z jeho mohutných zjevení nezůstane uchráněno před proměněním ve svůj opak. A k tomu dostane se nám pak ochotné pomoci od těch mocí, které jsou protivníky Krista. Ale co znamená takové jednání? Že odlučujeme jméno Rudolfa Steinera od jeho díla! Ale to se nesmí stát. Rudolf Steiner sám to vyslovil, že se to nesmí stát. Neboť tím klademe zárodek k tomu, aby se potom Rudolf Steiner nejevil lidstvu tím, kým vpravdě jest: hlasatelem Krista v éterickém rouše! Dnes je spor v našich kruzích, je-li on skutečně tím hlasatelem. - Je to možné?

Postavme si jen historický postup jasně před oči! My všichni, kteří jsme se byli připojili k Theosofické společnosti, nevěděli jsme tehdy o Kristu více, než co řekla H.P.Blavatská a paní Besantová, a to bylo, jak všichni víme, úplné zneuznání Krista.

Potom s počátkem století objevil se Rudolf Steiner. A když byl až do roku 1908 vyváděl naše myšlenky o Kristově události z nejhrubších omylů, ohlašuje znovuobjevení se Krista, nyní v éterickém rouše. A zdůrazňuje, že je to nejdůležitější událost od mysteria na Golgatě. Neboť s ní je spojena událost druhá, jejíž hluboký význam obsáhle poznati jsme dnes všichni ještě velice vzdáleni: že "Kristus stane se Pánem Karmy pro vývoj lidstva".

Milí přátelé! O tom všem mohu se jenom zmíniti, ale přečtěte si jen cyklus devatenáctý ve třetí a desáté přednášce, jaká slova nachází tam Rudolf Steiner, aby

nám podal pojem, představu o tom, co tato událost znamená. A s tím spojeno je také ono rozhodnutí, o které se bude jednat koncem tohoto století, na kterém bude záviset na tisíciletí osud lidstva; ono rozhodnutí, na které Rudolf Steiner ještě ukazuje v posledních slovech, na která se zmožil - nemocen a fyzicky zlomen - na Michaela 1924. Všecko to souvisí s objevením se éterického Krista! A Rudolf Steiner zdůrazňuje, že jest jeho úkolem a úkolem anthroposofie jím vytvořené, jím inaugurované, hlásati Krista v éterickém rouše. A opakuje to s celou důstojností a slavnostně v různých odbočkách společnosti, ano i ve svých veřejných spisech, po všecka léta. Nikdo mimo něho to nikdy nehlásal, on byl prvním a zůstal dodnes jediným - bez jeho zvěstování nevěděli bychom o všem tom nic: nic o zjevení se Krista v éterickém rouše, nic o převzetí úřadu karmického soudce Kristem, nic o rozhodném boji na konci tohoto století.

A nyní, když jsem vám vylíčil historický postup, přečtěte si přednášky z osmnáctého, devatenáctého a dvacátého listopadu 1917 (a mohl bych Vám vyjmenovati ještě tucet jiných přednášek), kde Rudolf Steiner líčí machinace Ahrimanovy, aby tato nejdůležitější událost lidstva nechala se přejíti bez povšimnutí, popřípadě aby se postavila na místo éterického Krista jiná bytost. Poslyšte jen několik vět z přednášky z 18. listopadu 1917: "Kristus bude přítomen jako éterická bytost ve sféře Země. U lidí jedná se o to, jak se k němu zachovají. Tedy na samotné zjevení se Krista nemá vlivu sebemocnější zasvěcenec. To přijde! To musíme podržeti v mysli. Ale mohou býti učiněna opatření, aby tato Kristova událost byla přijata tak nebo onak". A o několik vět dále praví Rudolf Steiner: "Existují tedy západní bratrstva, která mají snahu, Kristu jeho podnět upřítí a na jeho místo postaviti jinou individualitu, ale přísně ahrimanské povahy." Řekl jsem již v přednášce z 30. března 1930 "Připomínám Vám slova Rudolfa Steinera, že k poznání činu Kristova můžeme vystoupit jenom, když se dříve orientujeme podle bodhisattvů. Ale to neznamena nic menšího nežli, že nepoznáním posla Kristova ve dvacátém století vzniklo by nebezpečí, nepoznati ani Krista samého, až se objeví v éterické podobě. Bylo mou povinností, abych Vás tehdy varoval, neboť Rudolf Steiner sám před tímto nebezpečím varoval.

On sám to vyslovil, že bude usilováno, oddělití jeho jméno od jeho díla - že se to však nikdy nesmí státi, pravil. A kdo poněkud sledoval události v naší společnosti, ten ví, že tyto snahy zde jsou, že nevyslovují prázdné obavy, ale že jako vždy mám za podklad skutečnosti.

Co je podstatou Ahrimana? Rozšiřovati lež a omyl, másti lidi. A jak by mohl více zmásti mysl lidí nežli tím - jako přípravou - že usiluje učiniti s hlasatelem Kristovým totéž, co chce učiniti s Kristem samým? Co je vhodnější, aby učinilo mysl přístupnou klamu, než postaví-li se na místo pravého hlasatele Kristova jiná bytost? Jinými slovy: Nevidíte, milí přátelé, že všechny tyto snahy, které po smrti Rudolfa Steinera vidíme se vynořovati, nesou na čele znamení Ahrimanovo?!

Snad nyní také pochopíte, co znamenají slova v Matoušově a Markově evangeliu(26) pro naši dobu: "...aby svedli, možno-li, i vyvolené". Milí přátelé! Mohu jen opakovati, co jsem řekl ke konci své přednášky z 30. března 1930: "Zkoumejte to slovy Rudolfa Steinera samého!" Prvky pro zkoušku jsem Vám předložil. Není v nich

ani věty, která nenachází potvrzení ve vlastních slovech Rudolfa Steinera. A protože také dnešní přednáška bude rozmnožena s udáním všech pramenů, každý z Vás bude moci svobodně se rozhodnout.

Ale musel jsem to všechno říci. Pro toho, kdo více než čtvrt století se snaží, přednáškové dílo Rudolfa Steinera učinit přístupným všem členům, pro toho je svatou povinností, aby pohlížeje na poměry naší doby, nehalil se v pohodlné mlčení. A pokud mně života a síly zbývá, budu se starati, vždycky na podkladě čistě anthroposofické práce, o rozšíření díla Rudolfa Steinera a vystupovati odhodlaně proti každému omylu, proto, milí přátelé, abych nemusel mlčeti, až budu jednou vyzván klásti počet: "Co jsi dělal, když se snažili popřítí Rudolfa Steinera v jeho poslání?"

A ještě z jiného důvodu budu vystupovati pro rozšíření díla Rudolfa Steinera - z důvodu, kterého jsem se dodnes nedotkl, ale který smím a chci nyní otevřeně před Vámi přiznati.

V roce 1904 vyzval mě Rudolf Steiner dopisem (a chovám toto psaní jako svátost) "abych se studiem přivedl tak daleko, abych mohl jiným poskytovatí pomoc a poučovati je". Dal mi na vůli, složití tento slib sobě samému za "vzývání svého vyššího Já". Milí přátelé! Od onoho dne až ke dnešku nikdy jsem nezačal své denní dílo, aniž bych obnovil tento slib před sebou samým. A třebaže se mi to jen v nepatrné míře podařilo, poctivě jsem se o to den jak den snažil. Milí přátelé, řekl jsem tato slova jen přes vnitřní odpor, neboť je tím dosaženo nejzažší hranice osobní intimnosti; ale musel jsem to jednou říci. A k tomu všemu přichází ještě hluboký lidský cit vůči Rudolfu Steinerovi, který chovám hluboko ve své duši: "Aby vděčnost nevymřela na zemi".(27)

Prameny a poznámky

- (1) Přednáška z 2/V.1913
- (2) tamtéž
- (3) Cyklus 44/1/13.
- (4) Cyklus 44/2/14.
- (5) "Jak dosáhnouti poznatků vyšších světů?"
- (6) Cyklus 12/11/11.
- (7) Cyklus 35/6/13.
- (8) Cyklus 2/5/30.
- (9) Přednáška z 2/V.1913
- (10) Cyklus 17/5/2.
- (11) Cyklus 15/7/3.
- (12) Cyklus 9/9/19.
- (13) Cyklus 17/1.přednáška
- (14) Cyklus 17/1.přednáška

- (15) Cyklus 10/7/14.
- (16) tamtéž a cykl.17/1
- (17) Cyklus 10/2/9.
- (18) Přednáška z 13.dubna 1910
- (19) Cyklus 10/2.přednáška
- (20) Cyklus 15/4/14.
- (21) Cyklus 19/10/13.
- (22) Cyklus 10/2/7. a cyklus 17/1.přednáška
- (23) Cyklus 30/1/2.
- (24) Cyklus 19/3/3.
- (25) Přednáška ze 4. a 5. listopadu 1911 v Lipsku
- (26) Matoušovo evangelium 24/25. - Markovo evangelium 13/22.
- (27) pozn. překladatele - Citát z duchovní písně Novalise: "Wenn alle untreu werden, so bleib ich Dir doch treu, dass Dankbarkeit auf Erden nicht ausgestroben sei"...